

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

N:o 1. Andra Kammaren. 1892.

Sedan i kraft af § 49 regeringsformen och § 2 riksdagsordningen urtima riksdag här i hufvudstaden sammanträdt måndagen den 17 oktober 1892 och efter verkställd granskning af fullmakterna för nyvalda ledamöter af Andra Kammaren, på sätt i § 32 riksdagsordningen stadgas, sammanträdde Andra Kammaren

Tisdagen den 18 oktober

kl. 11 f. m.

§ 1.

Sammanträdet öppnades af representanten för Stockholms stad herr friherre A. H. Fock, hvilken bevisat de flesta riksdagarne, med följande tal:

Mine herrar!

Såsom varande den bland kammarens ledamöter, som bevisat de flesta riksdagarne, tillkommer det enligt 33 § af riksdagsordningen mig att, intill dess talman blifvit utsedd, inom kammaren föra ordet; och förklarar jag i kraft af åberopade grundlagsbud detta sammanträde öppnadt.

De stora, viktiga frågor, för hvilkas lösning Konungen sammankallat folkets representanter till urtima Riksdag, komma otvifvelaktigt att här underkastas en allvarlig och mångsidig pröfning. Och lika visst är, att vi alla gå till denna pröfning med djup känsla af det på oss hvilande tunga ansvaret. Mätte nu de beslut, vi efter pröfningen fatta, i hvilken riktning de än må gå, komma att lända det älskade fosterlandet till gagn samt till trygghandlet af vår frihet och vår sjelfständighet, det dyrbaraste arf vi mottagit af våra fäder, och hvilket vi oförminskadt böra lemna till våra efterkommande. Hörtill gifve Gud sin välsignelse, och hälle han sin mäktiga skyddande hand öfver *Konungen* och *fäderneslandet*.

§ 2.

Herr ordföranden anmälde, att han anmodat undertecknade att föra kammarens protokoll, intill dess sekreterare blifvit utsedd.

§ 3.

Herr ordföranden uppläste berättelsen om den i riksdagsordningen föreskrifna fullmagtsgranskning, så lydande:

Protokoll, hållet inför statsrådet och chefen för kongl. justitiedepartementet vid urtima riksdagen i Stockholm den 17 oktober 1892.

Sedan till följd af stadgandet i 32 § riksdagsordningen herr statsrådet och chefen för kongl. justitiedepartementet anmodat tre bland fullmäktige i riksbanken och tre bland fullmäktige i riksgäldskontoret att närvara vid den granskning af riksdagsmannafullmagter, som jemlikt riksdagsordningens nämnda paragraf denna dag borde ega rum, så infunno sig nu å anvisad lokal inom kongl. kanslihuset, af fullmäktige i riksbanken, herrar ordföranden bland nämnda fullmäktige, f. d. statsrådet m. m. P. J. von Ehrenheim, vice ordföranden, kanslirådet m. m. friherre A. H. E. Fock och ledamoten af Riksdagens Första Kammare m. m. L. O. Larsson samt, af fullmäktige i riksgäldskontoret, herrar ordföranden bland desse fullmäktige, generaldirektören m. m. F. A. Anderson, vice ordföranden, statskommisarien m. m. P. Samzelius och ledamoten af Riksdagens Andra Kammare, bergsbruksidkaren J. Johansson.

Vid den granskning af ingifna fullmagter för ledamöter af Andra Kammaren, som härvid företogs, anmärktes att i fem af de aflemnade fullmagterna förekomme mindre afvikelser från det i 20 § riksdagsordningen föreskrifna formulär, i det att i tre fullmagter tiden för valets hållande angifvits med uttrycket »denne dag», en fullmagt försetts med öfverskriften »fullmagt» och afslutats med tillkännagifvande om den dag, då slutliga handläggningen af valet skett, och i en fullmagt vid angifvande af tiden för riksdagsmannauppsdragets fortvaro ordet »år» uteslutits framför årtalsbeteckningen 1894; men som samtliga dessa afvikelser icke syntes vara af beskaffenhet, att derigenom meningen förändrades eller otydlighet eljest föranleddes, ansågos fullmagterna, i likhet med den, emot hvilken anledning till anmärkning icke förekommit, böra godkännas.

Öfver hvad sålunda förekommit skulle protokoll meddelas Andra Kammaren, hvarjemte förteckning å de kammarens ledamöter, hvilka inför herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet uppvisat sina fullmagter, skulle tillika med fullmagterna till kammaren öfverlemnas.

In fidem

Albert Petersson.

Den i ofvanintagna protokoll omförmälda, dervid bilagda förteckning hade följande lydelse:

Förteckning å ledamöter af Riksdagens Andra Kammare, hvilka den 17 oktober 1892 inför chefen för kongl. justitiedepartementet uppvisat sina fullmagter:

Stockholms stad Advokaten J. Olsson.

Kronobergs län:

Sunnerbo domsagas vestra
valkrets Garfvaren Carl Wilhelm Hultstein.

Göteborgs och Bohus län:

Göteborg {Biskopen Edvard Herrman Rodhe.
{Rektorn Carl Fredrik Winkrans.

Vestmanlands län:

Vestmanlands vestra dom-
saga Skräddaren Carl Fredrik Wallbom.

Vesternorrlands län:

Sundsvall Borgmästaren Johan Fredrik Rudolf
Björck.

§ 4.

Uppropades kammarens ledamöter enligt en öfver dem upprättad förteckning, och befunnos dervid alla närvarande förutom herr C. F. Pettersson i Dänningelanda, hvilken enligt företedt behörigt läkarebetyg skulle för närvarande vara af sjukdom förhindrad att iakttaga inställelse, samt herr friherre Nordenskiöld, som enligt nu af herr Hedin gjord anmälan vistades i Spanien för ett honom lemnadt offentligt uppdrag, men ofördröjligen skulle vid riksdagen sig inställa, äfvensom utan uppgifvet förfall herr Sjöholm.

§ 5.

Från hans excellens herr statsministern hade till herr ordföranden ankommit en af honom nu föredragen skrifvelse, innefattande meddelande derom, att Hans Maj:t Konungen ville i dag kl. 11,45 å kongl. slottet mottaga den deputation, som enligt § 33 i riksdagsordningen hade att hos Konungen begära talman och vice talman för kammaren.

Herr ordföranden tillkännagaf härefter, det han anmodat nedan uppräknade kammarens ledamöter att utgöra sagda deputation, nemligen:

såsom ordförande herr friherre G. O. Peyron

och såsom ledamöter:

C. Rydberg från Östergötlands län,
C. W. Hultstein från Kronobergs län,
S. Arnoldsson från Blekinge län,
M. G. Bruzelius från Kristianstad,
A. Williamson från Hallands län,
E. A. Wijkander från Göteborg,
S. O. Nylander från Elfsborgs län,
J. Persson från Arboga,
J. Andersson i Ölsund från Gefleborgs län,
N. P. Wallmark från Vesternorrlands län och
L. Dahlstedt från Vesterbottens län.

§ 6.

Sammanträdet, som ajournerades kl. 11,30 f. m., fortsattes kl. 12,15 e. m.

§ 7.

Då deputationen vid nämnda tid återkom, tillkännagaf dess ordförande, att Hans Maj:t Konungen behagat utnämna herr Carl Christian Peter Herslow till talman och herr Anders Peter Danielson till vice talman för kammaren.

§ 8.

Sedan ålderspresidenten till talmannen öfverlemnadt ordförande-klubban, helsade talmannen kammaren med följande ord:

Mine herrar!

Ännu en gång i år mötas vi på denna sal, kallade att, ostörda af den brokiga mångfald af ärenden, som tager i anspråk en lagtima Riksdags arbetstid, nu uteslutande upptaga till pröfning de tvenne stora frågor, som i mer än tjugu år legat som hufvudinnehåll i vårt politiska lif och bildat hufvudämnet för dess strider. Den långa kampen är i viss mån att beklaga; men någon fruktlös kraftförlöfning, såsom mången anser den, har den dock ej varit; den visar sig nu såsom en tankens utvecklingsprocess, under hvilken frågorna rört sig framåt; och kasta vi blicken tillbaka öfver det långa tidsskedet, så varseblifva vi, huru de en gång så vidt skilda åskådningarna härunder oafbrutet närmat sig hvarandra. Om de kommit hvarann så nära, att de kunna sammanföras till ett afgörande riksdagsbeslut, det är hvad nu skall försökas.

Lyckas det, tror jag landet blefve tacksamt derför. Alla känna vi nog på oss, att det vore väl om detta strids- och arbetsfält nu kunde lemnas. Tiden manar oss att gå öfver till andra, om ej folkförsamlingen vill stanna efter folket på dess väg mot framtidens idealer. Det är dock vår skyldighet att bana denna väg.

Men äro vi ännu icke färdiga, måste på denna punkt ytterligare kämpas, må vi då i hvarje fall ihågkomma, att der det gäller stora fosterländska ting, sådana som ligga hvar och en varmt om hjertat, der är ej lätt att afstå från egen åsigt och der äro vi dubbelt pligtige att visa aktning för hvarandras. Mätte den sakliga striden i denna kammare icke minska utan öka den personliga välviljan och vänskapen derinom. För egen del beder jag vördsamt er alla att utsträcka dessa vänliga känslor äfven till den, som fått förtroendeuppdraget att också denna gång leda edra förhandlingar och som nu inleder dem med en innerlig önskan, att de måtte lända till välsignelse för fosterlandet.

§ 9.

Herr talmannen föredrog det under § 3 här ofvan intagna protokoll, och blefvo alla deri omförmälda, inför herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet företedda fullmagter af kammaren godkända, hvarefter herr talmannen tillkännagaf, att fullmagterna skulle i kammarens kansli till vederbörande återställas.

§ 10.

Det enligt § 4 här ofvan för herr friherre Nordenskiöld anmälda förfall blef af kammaren godkändt.

§ 11.

På hemställan af herr talmannen beslöt kammaren att vid nästa plenum, som utsattes till onsdagen den 19 oktober kl. 11 f. m., företaga val af sekreterare äfvensom utse tre ledamöter att deltaga i talmansöfverläggningarna, två ledamöter att hafva in-seende öfver Riksdagens kansli, åtta ledamöter att jemte talmannen tillsätta kammarens kanslipersonal och vaktbetjening samt tre ledamöter att handhafva värden om kammarens ekonomiska angelägenheter.

§ 12.

Till talareplats för ledamöter, som kunde önska deraf begagna sig, anvisades på förslag af herr talmannen den nedersta platsen i främsta stolraden till venster om talmansbordet.

§ 13.

Herr talmannen och kammarens ledamöter afgingo kl. 1,30 e. m. till S:t Nikolai kyrka och bevistade den der förrättade gudstjensten,

hvarefter kammarens ledamöter begåfvo sig till rikssalen, der Hans Maj:t Konungen med ett tal öppnade riksdagen.

Sedan anledningen till urtima Riksdagens sammankallande blifvit kungjord, och kammaren fått sig tillställda de förslag och framställningar, hvilka skulle blifva föremål för kamrarnes öfverläggningar, afslutades ceremonien på rikssalen, hvarefter kammaren, enligt beslut, fattadt före afgången från dess samlingsrum, vid utgången från rikssalen åtskildes.

Ernst Beckman.

D. G. Restadius.

Onsdagen den 19 Oktober.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

I öfverensstämmelse med kammarens beslut under § 11 i protokollet för den 18 i denna månad företogs val af kammarens sekreterare, till hvilken befattning ansökan hade inkommit från advokatfiskalen i kongl. kammarkollegium Karl Hjalmar Abraham Nehrman.

Valet anställdes i föreskrifven ordning med slutna sedlar.

Sedan valsedlarne blifvit öppnade och uppräknade, befans valet hafva så utfallit, att till kammarens sekreterare utsetts advokatfiskalen Nehrman med 155 röster.

Sekreteraren, som härefter instälde sig, öfvertog, efter erhållen kännedom om valets utgång, protokollsföringen.

Ernst Beckman.

D. G. Restadius.

§ 2.

Jemlikt kammarens beslut under gårdagen företogs nu val af tre ledamöter att deltaga i talmansöfverläggningarna, och utsågos dertill:

Herr A. A. Lilienberg	med 185 röster,
» A. Persson i Mörrarp	» 185 »
och » I. Lyttkens	» 184 »

§ 3.

Vidare anställdes val af två ledamöter att, jemte två ledamöter af Första Kammaren, hafva inseende öfver Riksdagens kansli; och blefvo dertill utsedde:

Herr E. A. Edelstam	med 158 röster,
och » W. Walldén	» 158 »

§ 4.

Vid härefter anställt val af åtta ledamöter, hvilka, jemte herr talmannen, skulle ega att tillsätta kammarens kanslipersonal och vaktbetjening, blefvo dertill valde:

Herr A. Gumælius	med 158 röster,
» J. Johansson i Noraskog	» 158 »
» O. Jonsson i Hof	» 158 »
» N. P. B. Lindgren	» 158 »
» A. Persson i Mörarp	» 158 »
» vice talmannen A. P. Danielson	» 149 »
» G. F. Östberg	» 136 »
och » C. F. Winkrans	» 135 »

§ 5.

Slutligen anställdes val af tre ledamöter att hafva vården om kammarens ekonomiska angelägenheter; och utsågos dertill:

Herr J. H. E. Dieden	med 162 röster,
» J. Johansson i Stockholm	» 162 »
och » N. Olsson i Ättersta	» 161 »

§ 6.

Justerades protokollsutdrag angående de i nästföregående 4 §§ omförmälda val.

§ 7.

Anmälades och bordlades Kongl. Maj:ts propositioner:

n:o 1, angående förbättrad härordning;

n:o 2, angående förändrad lydelse i vissa delar af värnpligt-lagen den 5 juni 1885;

n:o 3, angående afskrifning af de å viss jord hvilande grundskatter m. m.;

n:o 4, om ändring i förordningen den 3 juni 1892 angående bevilning af fast egendom samt af inkomst;

n:o 5, angående upphörande af de enligt förordningen den 5 oktober 1889 angående bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter utgående bevillningsavgifter af frälseegendomar och lotshemman;

n:o 6, angående beräkande af viss andel af öfverskottet å statsregleringarna för år 1890 och föregående år som en statsverkets tillgång för år 1893;

n:o 7, angående ändring i lagen om lindring i rustnings- och roteringsbesvären den 5 juni 1885;

n:o 8, angående anslag under riksstatens femte hufvudtitel med anledning af föreslagna ändringar dels i värnpligtslagen den 5 juni 1885, dels i lagen angående lindring i rustnings- och roteringsbesvären af samma dag; och

n:o 9, med förslag till förordning angående ändrad lydelse af § 58 i förordningen om kommunalstyrelse på landet.

§ 8.

Herr friherre Fock erhöll på begäran ordet samt uppläste följande skriftliga förslag:

»Härmed får jag föreslå, att för ärendenas behandling vid inrevarande urtima riksdag måtte utses:

ett konstitutionsutskott;

ett särskildt utskott, bestående af tolf ledamöter ur hvardera kammaren och tolf suppleanter ur denna kammare, för behandling af Kongl. Maj:ts nu aflemnade propositioner, nemligen n:o 1 angående förbättrad härordning; n:o 2 angående förändrad lydelse i vissa delar af värnpligtslagen den 5 juni 1885; n:o 3 angående afskrifning af de å viss jord hvilande grundskatter m. m.; n:o 4 om ändring i förordningen den 3 juni 1892 angående bevilning af fast egendom samt af inkomst; n:o 5 angående upphörande af de enligt förordningen den 5 oktober 1889 angående bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter utgående bevillningsavgifter af frälseegendomar och lotshemman; n:o 6 angående beräkande af viss andel af öfverskottet å statsregleringarna för år 1890 och föregående år som en statsverkets tillgång för år 1893; n:o 7 angående ändring i lagen om lindring i rustnings- och roteringsbesvären den 5 juni 1885; n:o 8 angående anslag under riksstatens femte hufvudtitel med anledning af föreslagna ändringar dels i värnpligtslagen den 5 juni 1885, dels i lagen angående lindring i rustnings- och roteringsbesvären af samma dag; samt n:o 9 med förslag till förordning angående ändrad lydelse af § 58 i förordningen om kom-

munalstyrelse på landet; jemte de motioner, som i anledning af dessa kongl. propositioner möjligen kunna förekomma.

Uppå herr talmannens derom gjorda hemställan företog kammaren detta ärende genast till afgörande; och beslöt dervid, med bifall till det framställda förslaget, för sin del, att vid innevarande riksdag skulle tillsättas dels ett konstitutionsutskott, dels ock, för behandling af Kongl. Maj:ts ofvannämnda propositioner jemte i anledning af desamma möjligen förekommande motioner, ett af tolf ledamöter från hvardera kammaren bestående särskildt utskott, i hvilket från denna kammare borde inväljas tolf suppleanter; och skulle, jemlikt 37 § 1 mom. riksdagsordningen, Första Kammaren inbjudas att uti nämnda beslut förena sig med Andra Kammaren.

§ 9.

Herr vice talmannen Danielson begärde ordet och yttrade: Jag tillåter mig hemställa, att det tal, herr talmannen vid riksdagens öppnande i går på rikssalen höll inför Hans Maj:t Konungen, måtte, under förutsättning af herr talmannens medgifvande dertill och i likhet med hvad vid föregående riksdagar iakttagits, varda infördt i kammarens protokoll.

Herr Gumælius: Herr talman! Också jag anser, lika med herr vice talmannen, att edert tal på rikssalen bör förvaras i Andra Kammarens protokoll; och jag gör det desto hellre, då jag erinrar mig, att ni, herr talman, innan vi i går lemnade detta rum för att gå till kyrkan och rikssalen, tillsporde kammaren och erhöll dess beslut derom, att kammarens medlemmar vid utgåendet från rikssalen behagade åtskiljas. Dittills fick alltså Andra Kammaren anses samlad, om än på olika rum, och att det tal ni, herr talman, hållit under kammarens sammanvaro ej får fattas i protokollet, finner jag själfklart. Nu har herr vice talmannen, såsom i dylika fall blifvit vanligt, begärt edert medgifvande till talets tryckning i protokollet, och jag är viss att ni, herr talman, ej skall motsätta eder denna önskan, likasom Konungen icke plägar motsätta sig vederbörande kammarens önskan, då genom sändemän begäres, att han måtte åt kammaren utse och nämna talman och vice talman.

Då sålunda edert tal på rikssalen nu föreligger, utbeder jag mig att i anledning deraf få yttra några ord, som jag vågar hoppas ej skola illa upptagas af eder, herr talman, och ej heller af kammaren. Såsom källskrifter använder jag denna dags morgontidningar, som jag nyss i denna del genomögnat, och då i dessa ordalydelsen något litet vexlar, men i två af dem, nemligen Stockholms Dagblad och Svenska Dagbladet, är fullständigt lika och således antagligen riktig, håller jag mig till deras text vid ett par citat, som jag ämnar göra.

Enligt riksdagsordningens § 34 skola kamrarnes talmän, sedan

Konungen öppnat riksdagen, »till Konungen, i kamrarnes namn, framföra deras undersåtliga vördnad».

Under tidernas lopp har det blifvit vanligt, att talmännen inför tronen, utöfver de undersåtliga vördnads- och artighetsbetygelser, om hvilka grundlagen talar, yttrat åtskilligt annat, och det kan nog gå bra, när man har talmän, som äro vuxne att på stående fot finna det lämpliga svaret på satserna i trontalet och dessutom tillräckligt känna strömningarna inom de respektive kamrarne; men tider kunna komma, då man icke kan påräkna sådane talmän, och därför vore nog bättre, att dessa tal i allmänhet hölle sig något närmare grundlagens föreskrift.

Som det nu är ställdt, får man vid riksdagens öppnande på rikssalen ej mindre än tre trontal till lifs — ett *från* tronen och två *till* tronen; och dessa tre tal få lätt något avtokratiskt öfver sig. Konungens tal är, som bekant, i Sverige icke kontrasigneradt, och det öfverlemnas till honom af någon bland de bakom honom stående hofmännen, icke af en minister, hvori man väl ytterligare får se en antydning om, att trontalet vill anses innehålla Konungens personliga åsikter, och ej i samma grad regeringens.

Hvad åter angår de andra två talen, uttrycka de naturligtvis blott vederbörande talares uppfattning, ehuru ju de också, framförda i hvar sin kammars namn, ofta angifva sig såsom uttryck för kamrarnes mening, och jag vill åtminstone för min del hoppas, att den enighet, hvarom Andra Kammarens talman i går talat, också måtte komma att återfinnas i verkligheten, när de nu föreliggande förslagen skola afgöras.

Denna enighet skulle, menade herr talmannen, visa sig ej blott i erkännande af sambandet mellan riksförsvarets och ojemna skattebördors ordnande, utan kammaren skulle jemväl vara enig »i yrkandet, att de nya bördor, som dessa båda uppgifternas genomförande kommer att pålägga vårt folk, må afpassas efter bärkraften hos de skuldror, på hvilka de skola hvilas».

Ehuru det icke ens inom Andra Kammaren alltid varit så, att man verkligen sökt afpassa bördorna efter skuldrornas bärkraft, vill jag gerna tro, att förhållandet nu blifvit ett annat och bättre; men jag kan ej underlåta att fästa uppmärksamheten dervid, att åtminstone ej den nuvarande regeringens finansminister ännu fullständigt omfattat denna rigtiga tanke; i afskrifningsdelen har han väl följt den principen, men för de ökade militärkostnaderna, det vill säga den del af det hela, den som visserligen nu är den mindre, men med åren otvifvelaktigt blir den långt större, har han tydligen icke haft denna uppfattning, utan blott hänvisat i förbigående till de vanliga utvägarne, till statsverksregleringarna år efter annat, och då dessa ju i hufvudsak uppgöras med indirekta skatter, är det klart, att herr finansministerns i den delen mycket korta antydningar i statsrådsprotokollet peka åt de sig ökande militära utgifternas täckande på indirekt väg, med konsumtionsskatter och tullar. Men det återstår ju alltid den förhoppningen, att den enighet i denna punkt, som Andra Kammarens talman trott sig kunna garantera, skall komma att äfven på denna andra del af

finansministerns skatteplaner öfva sitt inflytande vid denna och vid en följd af riksdagar under utvecklingstiden; och det skall mycket glädja mig, om herr talmannen häruti blir sannspädd.

Måhända än viktigare är en annan punkt i edert tal. Ni hade, herr talman, lyckligt attrapperat, att i trontalet fans en betydlig lucka, i det att der ej med ett ord berördes den rösträttsreform, som man gerna velat se löst i sammanhang med att man ålägger nya, tunga militärbördor, och med den vältalighet, som är utmärkande för eder, har ni på ett värdigt sätt kompletterat denna brist, då ni inför tronen framhöll den snart i denna kammare fullständiga enigheten om vigten af att »uti den stora medborgarehär, som i farans stund skall rycka fram, hvarje man eldas af medvetandet att han *eger hel medborgarrätt* i det fosterland, för hvars lif han går att insätta sitt eget». De orden kunna ej missförstås. Jag hoppas att de, så framförda och från den platsen, lemnat intryck kvar på hög och på allra högsta ort. Förut ha emellertid olika grupper i kammaren härom haft olika meningar, men jag hoppas, att äfven i denna del edert ord icke måtte komma på skam.

Från dessa förhoppningar hemtar jag ytterligare anledning att önska, det edert anförande, herr talman, måtte förvaras i vårt protokoll.

Vidare anfördes ej. Kammaren biföll den af herr vice talmannen gjorda framställning, i följd hvaraf det ifrågavarande talet här skulle intagas, så lydande:

»Nädigste Konung!

Lifligt behjertar Riksdagens Andra Kammare vigten af den uppgift, för hvilken Eders Maj:ts bud kallat oss att ånyo sammanträda, och hvars under ett qvartsekel uppskjutna lösning börjar kännas tynga på nationens samvete som den tryckande erinringen om en ouppfylld pligt. Enigt erkänner kammaren *denna* pligts bjudande allvar: för *individ*en gifvas högre pligter än lifvets bevarande, för *nation*en gifves *ingen* högre.

Enig är kammaren numera äfven i erkännandet af det samband, som historiska förhållanden knutit mellan ordnandet af riksförsvaret och ett billigt ordnande af de ojemna skattebördor, öfver hvilka landets viktigaste befolkningsklass under århundreden fört en blott sällan afbruten klagan; enig är den jemväl i yrkandet, att de nya bördor, som dessa båda uppgifternas genomförande kommer att pålägga vårt folk, må afpassas efter bärkraften hos de skuldror, på hvilka de skola hvila. Enig torde denna kammare ock snart stå i den förhoppning, att vi med väl afvägda men fasta steg må närma oss den dag, då uti den stora medborgarehär, som i farans stund skall rycka fram, hvarje man eldas af medvetandet, att han *eger hel medborgarrätt* i det fosterland, för hvars lif han går att insätta sitt eget.

Lugnt fast långsamt har kammarens uppfattning i dessa många och stora frågor sålunda mognat till helgjutenhet i hufvuddragen; och nu kunna dessa fosterlandets kraf ej länge förbli ouppfyllda; sätt och form skola finnas att samdräktigt äfven i detalj förverkliga

dem. För den del af dessa uppgifter, som här särskildt förelägges oss, hoppas landet att lösningens stund nu kommit. Är det så, skall det lyckas Eders Maj:t och Riksdagen att nu föra den fram till beslut och handling, då skall detta urtima riksmöte, kortvarigt som det måste bli, skriva ett viktigt blad i våra häfder.

Men innan kammaren går till det stora ärendets handläggning, vill den först till Konungen, om hvars höga och lefvande intresse för dess arbete den är viss, frambara uttrycket af sin djupa vördnad, sin orubbliga tillit och tillgifvenhet.

§ 10

Föredrogs och lades till handlingarna Kongl. Maj:ts skrifvelse till Riksdagen med tillkännagifvande, att Kongl. Maj:t förordnat statsrådet m. m. Sven Herman Wikblad att under innevarande riksdag utöfva den befattning med riksdagsärenden, som, enligt § 46 af riksdagsordningen, tillkommer en ledamot af statsrådet; och skulle underrättelse om denna skrifvelses innehåll meddelas vederbörande utskott samt de ledamöter, som hafva inseende öfver Riksdagens kansli.

§ 11.

Anmälades och upplästes två utdrag af Första Kammarens protokoll, utvisande att medkammaren för sin del beslutit tillsättande af dels ett konstitutionsutskott, dels ock ett af tjugufyra ledamöter, tolf från hvardera kammaren, bestående särskildt utskott för behandling af Kongl. Maj:ts under §§ 7 och 8 här ofvan i protokollet omnämnda propositioner jemte de i anledning af dem förekommande motioner, med bemyndigande tillika för det särskilda utskottet att, i fråga om riksdagskostnadernas gäldande, vidtaga de åtgärder, som vid lagtima riksdag tillkomme statsutskottet, äfvensom inbjudit Andra Kammaren att i detta beslut förena sig med Första Kammaren.

Enär, på sätt protokollet här ofvan under § 8 utmärker, Andra Kammaren i afseende å tillsättande af förenämnda utskott för sin del redan fattat beslut i öfverensstämmelse med ifrågavarande inbjudning, föranledde samma inbjudning nu ej annan åtgärd, än att kammaren, uppå derom af herr talmannen gjord hemställan, beslöt att biträda Första Kammarens beslut jemväl i hvad det afsåge bemyndigande för det särskilda utskottet att vidtaga åtgärder i fråga om riksdagskostnadernas gäldande.

§ 12.

Uppå herr talmannens hemställan beslöt kammaren, att val af ledamöter och suppleanter i de beslutade trenne utskotten skulle företagas vid början af det sammanträde, som komme att hållas nästa fredag den 21 dennes; och skulle suppleanter i konstitutions-

utskottet för denna kammare inväljas till samma antal som kammarens ordinarie ledamöter i utskottet.

§ 13.

Här skulle antecknas, att herr *J. Sjöholm* denna dag inställt sig vid riksdagen.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. 12,40 e. m.

In fidem
Hj. Nehrman.

Fredagen den 21 oktober.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Upplästes följande till kammaren inkomna protokoll:

Protokoll, hållet inför statsrådet och chefen för kongl. justitiedepartementet den 21 oktober 1892.

Öfversten Carl Ericson hade aflemnat fullmakt, utvisande att han vid riksdagsmannaval, som den 18 i denna månad hållits i Mariestad, Skara och Sköfde städer, blifvit utsedd till ledamot af Riksdagens Andra Kammare för tiden till den 1 januari 1894; och sedan berörda fullmakt funnits vara i föreskrifven form utfärdad samt vidare granskats af vederbörande fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret, utan att desse mot fullmagten framställt någon anmärkning, beslöts, att protokoll öfver hvad sålunda förekommit skulle meddelas Andra Kammaren, hvarjemte fullmagten skulle till kammaren öfverlemnas, för att hållas öfversten Ericson till handa.

In fidem
Albert Petersson.

Jemte det protokollet lades till handlingarna, beslöts, att den ifrågavarande fullmagten skulle till herr Ericson återställas.

I sammanhang härmed antecknades, att herr Ericson denna dag intagit sin plats bland kammarens ledamöter.

§ 2.

Upplästes och lades till handlingarna ett till kammaren inkommet, så lydande protokoll:

Protokoll vid sammanträde med de ledamöter af Riksdagens Andra Kammare, hvilka blifvit utsedde att jemte herr talmannen tillsätta kammarens kanslipersonal och vaktbetjening, hållet följande dagar år 1892.

Den 19 oktober.

De ledamöter af kammaren, hvilka vid dagens plenum blifvit utsedde att, jemte herr talmannen, tillsätta kammarens kanslipersonal och vaktbetjening, sammanträdde för sådant ändamål i kammarens kanslilokal.

Dervid beslöts först, att, med afseende å kansligöromålens mindre omfattning vid innevarande urtima riksdag, till en början endast ett inskränktare antal tjenstemän skulle anställas, nemligen *åtta* notarier, deraf två reviderande, *en* förste kanslist, *en* registrator och *tre* kanslister, samt att först sedermera, och i den mån sådant för göromålens bestridande prövades erforderligt, flere tjenstemän skulle inkallas, hvilka för den skull nu endast vilkorligen skulle antagas; viljande deputerade härvid hafva förutsatt, att vid denna urtima riksdag aflöningen till tjenstemännen komme att utgå, icke, såsom eljest, efter dagtraktamentsberäkning, utan med arivoden, hvilka, lämpade efter de mer eller mindre trägna göromålen, komme att vid riksdagens slut för tjenstgöringen i dess helhet bestämmas.

Vidare beslöts, att af det vid lagtima riksdagarna hittills öfliga antalet af tolf vaktmästare nu skulle anställas endast *nio*.

Härefter antogo deputerade

till förste kanslist

kammarskrifvaren *C. G. V. Boije* af Gennäs; och

till registrator

kontrollören *F. Amnér*.

Med tillsättande af öfriga befattningar i enlighet med ofvan stadgade grunder skulle anstå till förnyadt sammanträde under morgondagen.

Den 20 oktober.

I öfverensstämmelse med deputerades under gårdagen fattade beslut och efter granskning af ett utaf sekreteraren, jemlikt deputerades uppdrag, i sådant hänseende afgifvet förslag antogos nu ytterligare:

till notarier:

e. o. kanslisten *C. Sandström*,
auditören *R. Thorell*,
amanuensen *A. Norin*,
fil. kandidaten *S. Clason*,
revisorn *A. A. Hermansson*,
kassören *E. V. Söderstedt*,
amanuensen *Th. E. Engelhart*, och
fil. kandidaten *E. Thyseius*;

af hvilka *Sandström* och *Thorell* skulle tjenstgöra såsom reviderande notarier; samt

till kanslister:

revisorn *N. H. Håkanson*,
stadsnotarien *R. Öhnell*, och
fil. doktorn *K. Beckman*.

Derjemte blefvo, för att i mån af behof, efter herr talmanens bepröfvande, inkallas i tjenstgöring, följande sökande, hvilka alla, likasom de ofvannämnde, vid senaste lagtima riksdag varit hos kammaren anstälde, nu antagne, nemligen

till notarier:

vice häradshöfdingen *F. A. Liljesköld*,
vice häradshöfdingen *Herman Grape*,
fil. doktorn *J. W. Kjellberg*,
vice häradshöfdingen *G. Berggren*,
fil. kandidaten *J. Johansson*,
fil. kandidaten *C. Lundgren*,
vice häradshöfdingen *E. Nathorst-Böös*,
amanuensen *G. Hagbergh*,
fil. studeranden *A. E. M. Ericsson*,
fil. kandidaten *C. J. Sandgren*,
e. o. hofrättsnotarien *A. Vide*, och
amanuensen *O. Ohlsson*;

skolande, i fall af desses inkallande, ofvanbemälde *Norin* och *Clason*, jemte förutnämnde *Sandström* och *Thorell*, vara revide-
rande notarier; samt

till kanslister:

e. o. kanslisten *C. Burman*,
vice häradshöfdingen *C. F. Vougt*, och
e. o. hofrättsnotarien *A. Folkesson*.

Det skulle antecknas, att förutbemälde *Boije* af *Gennäs*, *Amné* och *Öhnell*, på särskild anmodan, redan den 17 innevarande månad inträdt i tjänstgöring hos kammaren.

Slutligen antogos till vaktmästare:

G. Malmberg, *C. E. Thour*, *A. A. G. Lind*, *A. W. Nilsson*,
E. G. Olsson, *A. P. Carlsson*, *C. J. Johansson*, *O. A. Lithander*
och *C. J. Söderqvist*; och skulle af desse, hvilka samtliga börjat
tjänstgöra hos kammaren den 17 i denna månad, *Malmberg* vara
förste vaktmästare samt *Thour* ombesörja utdelningen af ankom-
mande postförsändelser.

År och dagar som ofvan

Hj. Nehrman.

§ 3.

Jemlikt förut derom fattadt beslut anställdes nu val af leda-
möter och suppleanter i de båda utskott, Riksdagen beslutit till-
sätta; och blefvo dervid utsedde till

ledamöter i konstitutionsutskottet:

herr	<i>G. Elowson</i>	med	222	röster,
»	<i>J. Johnsson</i> i Bollnäs	»	222	»
»	<i>J. Bengtsson</i> i Gullåkra	»	221	»
»	<i>N. Boström</i> i Bodbyn	»	221	»
»	<i>M. Dahn</i>	med	221	»
»	<i>A. V. Ljungman</i>	»	221	»
»	<i>O. V. Vaklin</i>	»	221	»
»	<i>J. E. Wikstén</i>	»	221	»
»	<i>A. G. Gyllensvärd</i>	»	125	»
och	» <i>S. A. Hedin</i>	»	124	»

ledamöter i särskilda utskottet:

»	<i>A. Persson</i> i Mörarp	med	211	»
»	<i>J. Johansson</i> i Noraskog	»	210	»
»	<i>O. Jonsson</i> i Hof	»	210	»
»	<i>P. Pehrson</i> i Törneryd	»	209	»

herr	W. R. Wester	»	205	röster
»	v. talmannen A. P. Danielson	»	204	»
»	J. Ch. Bratt	»	204	»
»	R. V. T. Berg	»	203	»
»	C. A. Bokström	»	125	»
»	grefve H. E. G. Hamilton	»	125	»
»	K. A. Kihlberg	»	125	»
och	A. Henricson	»	124	»

suppleanter i konstitutionsutskottet:

»	A. V. Nilson i Lidköping	med	214	»
»	N. Wallmark i Smedsbyn	»	214	»
»	N. Hanson i Berga	»	214	»
»	A. F. Broström	»	214	»
»	A. Olsson i Ornakärr	»	214	»
»	J. Nydahl	»	213	»
»	A. F. Liljeholm	»	213	»
»	J. Bromée	»	213	»
»	O. Anderson i Hasselbol	»	212	»
och	P. Holm	»	132	»

suppleanter i särskilda utskottet:

»	I. Månsson	med	193	»
»	P. G. Näslund	»	174	»
»	N. Olsson i Ättersta	»	150	»
»	E. Svensson i Karlskrona	»	134	»
»	A. Johansson i Löfåsen	»	134	»
»	O. A. Ericsson i Ofvanmyra	»	133	»
»	G. Jansson i Krakerud	»	133	»
»	P. G. Petersson i Brystorp	»	133	»
»	E. A. Wijkander	»	132	»
»	J. Persson i Arboga	»	131	»
»	friherre W. G. von Schwerin	»	110	»
och	S. M. Olsson i Sörnäs	»	104	»

Mellan de ledamöter, som erhållit lika antal röster till suppleantplatser, anställdes lottningar för bestämmande af den ordning, hvori samme ledamöter borde såsom suppleanter ingå; och utföllo dessa lottningar med den ordningsföljd här ofvan angifvits.

§ 4.

Justerades protokollsutdrag angående de i föregående § omnämnda val.

§ 5.

Till förnyad föredragning anmäldes Kongl. Maj:ts proposition n:o 1 till Riksdagen, angående förbättrad härordning.

Ordet begärdes af herr friherre Peyron, som yttrade: Jag har af Lunds allmänna försvarsförbund blifvit anmodad att låta till kammarens kännedom komma en resolution, som fattades vid förbundets sammanträde den 8 dennes och som jag nu anhåller att få uppläsa.

Nämnda resolution är af följande lydelse:

»Fosterlandsälskande män, samlade till möte i Lunds universitets aula, uttala samfäldt som sin mening i den stora fråga, hvilken i dessa dagar uppfyller alla fosterländska sinnen, att det ögonblick är inne, då efter mera än tjugu års meningsutbyte om ordnandet af fäderneslandets försvar de olika meningarna måste enas till handling. Sverige eger rätt att fordra detta af sin regering och sin Riksdag.

Derför uttala vi också vår glädje öfver, att Sveriges Konung kallat det svenska folkets förtroendemän till urtima Riksdag. Och vi hysa den fasta tillit till Sveriges snart sammanträdande Riksdag, att den skall ega förmåga att lösa sin förelagda uppgift. Vi hysa den lefvande förhoppning, att denna Riksdag nu skall kröna det stora verket af 1866 och till försvar för det då ur skilda klasser enade folket nu uppställa den krigsdugliga folkhären.

Alla de ökade bördor, hvilka en sådan här kräfver, förklara vi oss beredda att bära, och hoppas vi, att Sveriges Riksdag skall veta att rättvist fördela de ökade skattebördorna, då den personliga bördan är lika för alla.

Vi se i frågan om fosterlandets försvar den första och den vigtigaste af alla samhällsfrågor, den som beherskar alla de öfriga.»

Denna resolution är försedd med 700 underskrifter. Jag anhåller, att detta yttrande måtte få åtfölja den kongl. propositionen till särskilda utskottet.

Vidare anfördes ej. Den kongl. propositionen jemte det i anledning af densamma nu afgifna yttrande hänvisades härefter till särskilda utskottet.

§ 6.

Likaledes hänvisades till särskilda utskottet Kongl. Maj:ts nu å nyo föredragna propositioner till Riksdagen:

n:o 2, angående förändrad lydelse i vissa delar af värnpligtslagen den 5 juni 1885;

n:o 3, angående afskrifning af de å viss jord hvilande grundskatter m. m.;

n:o 4, om ändring i förordningen den 3 juni 1892 angående bevillning af fast egendom samt af inkomst;

n:o 5, angående upphörande af de enligt förordningen den 5 oktober 1889 angående bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter utgående bevillningsavgifter af frälseegendommar och lotshemman.

n:o 6, angående beräkande af viss andel af öfverskottet å statsregleringarna för år 1890 och föregående år som en statsverkets tillgång för år 1893;

n:o 7, angående ändring i lagen om lindring i rustnings- och roteringsbesvären den 5 juni 1885;

n:o 8, angående anslag under riksstatens femte hufvudtitel med anledning af föreslagna ändringar dels i värnpligtslagen den 5 juni 1885, dels i lagen angående lindring i rustnings- och roteringsbesvären af samma dag; och

n:o 9, med förslag till förordning angående ändrad lydelse af § 58 i förordningen om kommunalstyrelse på landet.

§ 7.

Motioner väcktes af:

herr *J. Eliasson* i Skuttungeby, n:o 1, om ändring i Kongl. Maj:ts förslag till förbättrad härordning;

herr *J. Nydahl*, n:o 2, om tillägg till Kongl. Maj:ts förslag till förändrad lydelse i vissa delar af värnpligtslagen; och

herrar *M. Dahn* och *J. Bengtsson*, n:o 3, om ändring uti och tillägg till Kongl. Maj:ts förslag till förändrad lydelse i vissa delar af värnpligtslagen.

Dessa motioner bordlades.

§ 8.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>O. B. Olsson</i>	under 5 dagar f. o. m. d.	27 d:s,
» <i>C. Gethe</i>	» 8 » »	» 24 »
» <i>A. Williamson</i>	» 8 » »	» 23 »
» <i>E. G. D. A. Bexell</i>	» 8 » »	» 23 »
» <i>A. Lilljeqvist</i>	» 10 » »	» 22 »
» <i>P. A. H. Stjernspetz</i>	» 14 » »	» 22 »
» <i>J. Anderson</i> i Tenhult	» 14 » »	» 22 »
» <i>A. W. Nilson</i> i Lidköping	» 8 » »	» 25 »
» <i>S. Arnoldsson</i>	» 10 » »	» 22 »

§ 9.

Justerades protokollsutdrag angående under §§ 5 och 6 beslutade remisser.

§ 10.

Under åberopande af i sådant hänseende mellan herrar talmän träffad öfverenskommelse, tillkännagaf herr talmannen, att, för beredande af tillfälle till nya motioners afgifvande i anledning af de till särskilda utskottet nu remitterade kongl. propositioner, plenisammanträden i kammaren komme att hållas dels i morgon kl. 2 dels, för den händelse någon ny motion då afgäfves, jemväl nästkommande måndag den 24 dennes vid samma tid på dagen, och dels nästpåföljande fredag den 28 dennes, likaledes kl. 2 e. m.

* Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 2,3 e. m.

In fidem

Hj. Nehrman.